

УДК 37.013.42(460)“1910/1919”

Зайченко Н. І.

д. пед. н., професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ІСПАНСЬКИЙ ЛЕКЦІЙНИЙ ДИСКУРС ПРО СОЦІАЛЬНУ ПЕДАГОГІКУ У 1910-Х РОКАХ

Упродовж 1910-х років в Іспанії проводилися численні лекції (переважно у наукових товариствах), присвячені соціальній педагогіці – новітньому науковому напрямку. Повідомлення про ці заходи широко висвітлювалися в пресі.

12 березня 1910 року у знаменному величому дискурсі “Соціальна педагогіка як політична програма” Хосе Ортега-і-Гассет (Jose Ortega y Gasset) на зібранні наукового товариства “El Sitio” у м. Більбао проголошував: “соціальна проблема є за сутністю педагогічною” [1, с. 1].

Хосе Ортега-і-Гассет представив на розсуд іспанської інтелектуальної публіки своєрідне авторське бачення “іспанської проблеми”, яка була в його розумінні доленосним хрестом (або перехрестям) в історичному русі рідної країни. Роздуми славетного філософа стосовно “іспанської проблеми” імпліцитно та експліцитно наповнені соціально-педагогічними інтенціями, хоча сам Хосе Ортега-і-Гассет окреслив даний дискурс як “програму політичну” [2, с. 69].

13 лютого 1913 року педагог Руфіно Бланко (Rufino Blanco Sanchez) у мадрридському Атенеї викладав лекцію на тему “Походження іспанських педагогічних ідей”. У замітці про захід у газеті “Універсум” зазначалося, що лектор багато уваги приділив значенню католицьких ідеалів в історії

іспанської педагогіки. Розглядаючи напрями модерної педагогіки, Руфіно Бланко схарактеризував і соціальну педагогіку [3, с. 1].

У лекції “Соціальна педагогіка”, прочитаній Сезарем Сіліо (Cesar Sillio) у мадридському Атенейі 17 квітня 1913 року, вказувалося: “Уся фундаментальна праця педагогіки має бути справою соціалізації індивіда” [4, с. 6].

Педагогиня Марія Карбонель Санчес (Maria Carbonell y Sanchez) на зібранні у валенсійському Атенейі у квітні 1913 року представила доповідь на тему “Соціальна педагогіка. Знання. Наука та життя”. Доповідачка наголошувала, що в сучасному суспільстві соціальна педагогіка набуває все більш значущої ролі. Якщо для традиційної педагогіки характерно звернення до ізольованого індивіда, подібно до “споглядання атома у фізиці”, то соціальна педагогіка спрямована на виконання складнішого завдання. Особистість людини формується в численних суспільних зв’язках, і вивчення цього процесу та самих соціальних відносин є “великою працею соціальної педагогіки” [5, с. 824].

Антоніо Ройо Вільянова (Antonio Royo Villanova) у своїй доповіді “Школа і суспільна солідарність” на конференції у мадридському Атенейі у травні 1914 року стверджував: “Суспільна солідарність – це те, що змушує індивіда розуміти, що суспільство не зможе існувати без індивіда, а він – не зможе без суспільства. Соціальна педагогіка виходить з цієї ідеї. Суспільна солідарність пояснюється тим, що індивід не ставить до держави з острахом, а держава не розглядає індивіда як жертву натиску” [6, с. 3].

У лекції “Держава й навчання”, прочитаній у березні 1915 року на зібранні робітників Елоєм Бульоном (Eloy Bullon), проголошувалося: “Педагогіка і політика – по суті одне й те саме. Педагогіка вчить, як керувати дитиною, направляти її; політика – як керувати народом, направляти його. Політика – це соціальна педагогіка, педагогіка – індивідуальна політика. Усякий демократичний режим вимагає народної освіти. Демократичний режим без освіти є демагогією” [7, с. 2].

30 березня 1917 року педагогиня Марія де Маесту (Maria de Maeztu) у мадрридському Атенеї викладала лекцію на тему “Соціальна педагогіка”, у якій здійснювала аналіз взаємодії школи та родини, педагогів та батьків учнів [8, с. 3].

Цей захід був останнім у циклі лекцій Марії де Маесту “Філософські основи педагогіки. Соціальна педагогіка”. Попередні лекції викладалися 13 і 20 березня в Атенеї [9, с. 3].

У лекції “Інституції соціального виховання”, прочитаній в Академії юриспруденції 8 лютого 1918 року, педагог Хосе Сартоу-і-Бакеро (Jose Sartou у Ваquerо) розмірковував про важливу політичну роль соціального виховання, адже лише за допомогою соціального виховання суспільство спроможне здолати неосвіченість, убогство, егоїзм й досягти того, щоб у майбутньому запанували право та справжня громадянська свобода [10].

Педагог Луїс Уерта (Luis Huerta) у виступі на тему “Соціальне виховання” на зібранні робітничої організації в Ель-Ескоріалі 15 січня 1919 року підкреслював, що “провідною метою соціального виховання є культивування солідарності в різних її проявах” [11, с. 208].

Педагог доводив, що на шляху розбудови мирного і справедливого суспільства найбільш значущим є подолання кожною особистістю власного егоїзму і протиставлення йому альтруїстичних намірів, а це стане можливим за умови зрощування та плекання почуття суспільної солідарності.

Список літератури

1. Una conferencia en “El Sitio”. La pedagogia social. *El Imparcial*. Madrid, Domingo 13 de marzo de 1910. № 15450, año XLIV. P. 1.

2. Зайченко Н. І. Іспанський педагогічний дискурс (кінець XIX – перша третина XX ст.): концептуалізація соціальної педагогіки: монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 172 с.

3. Un triunfo de D. Rufino Blanco. Origen de las ideas pedagogicas españolas. *El Universo*. Madrid, Viernes 14 de febrero de 1913. № 4224, año XIV. P. 1.

4. La conferencia de don Cesar Silio. *La Tribuna*. Jueves 17 de abril de 1913. № 438, año II. P. 6.
5. Conferencias pedagogicas en el Ateneo de Valencia. Doña Maria Carbonell y Sanchez. *Suplemento a La Escuela Moderna*. Madrid, 30 de abril de 1913. № 1712. P. 824–826.
6. Conferencia del Sr. Royo Villanova. *La Correspondencia de España*. Viernes 8 de mayo de 1914. № 20.540, año LXV. P. 3.
7. Un discurso del señor Bullon. El Estado y la enseñanza. *El Universo*. Madrid, Lunes 15 de marzo de 1915. № 4956, año XVI. P. 2.
8. Conferencia en el Ateneo. *El Universo*. Madrid, Sabado 31 marzo de 1917. № 7689, año XVIII. P. 3.
9. Para hoy. Ateneo. *El Liberal*. Madrid, Martes 20 de marzo de 1917. № 13640, año XXXIX. P. 3.
10. Sartou y Baquero J. Las instituciones de educacion social. Conferencia de Don Jose Sartou y Baquero pronunciada en la sesion publica de 8 de febrero de 1918. Madrid : Establecimiento Tipografico de Jaime Rates, 1918. 43 p.
11. La educacion social. Conferencia dada en el Sindicato Obrero Catolico del Escorial el 15 de enero de 1919 por el profesor Luis Huerta, de la Facultad Internacional de Paidologia de Bruselas y excelente maestro español. *La Escuela Moderna*. 1919. № 330, marzo. P. 201–217.